

Stanjura: Chci stavební spoření bez podpory a omezit výchovné

[in novinky.cz/clanek/ekonomika-stanjura-chci-stavebni-sporeni-bez-podpory-a-omezit-vychovne-40417729](https://www.novinky.cz/clanek/ekonomika-stanjura-chci-stavebni-sporeni-bez-podpory-a-omezit-vychovne-40417729)

Pokles reálných mezd je nejvyšší od vzniku samostatné České republiky a rozpočtové schodky zůstávají masivní. Bude příští rok lepší?

Bude. Říkám, že příští rok nebude jednoduchý, ale ve srovnání s letošním rokem bude lehčí, pokud nepřijde nový velký vnější šok. Popravdě řečeno si ale neumím představit, jaký větší šok by měl přijít po tom, co jsme zažívali letos. Určitě bude nižší inflace, bude nižší pokles reálných mezd a bude nižší schodek státního rozpočtu.

Co vláda chystá? Do vítku jste si dali, že budete rozpočtově odpovědní a zároveň nebudete zvyšovat daně. Je ale možné splnit obojí, nejde to teď proti sobě?

Stanjura: Daňové příjmy letos vzrostou o 15 procent, příští rok o deset

Ekonomika

Proti sobě to jde jenom zdánlivě, protože to vypadá, že je jednodušší zvýšit daně a snížit tím schodek. Když zvyšují daně, znamená to, že nechávám méně peněz firmám, živnostníkům nebo zaměstnancům. Když nechávám méně peněz, může být menší spotřeba a menší výběr DPH. A někdo může mít větší problémy, a porostou tak výdaje v sociální oblasti.

Slíbili jsme, že nezvýšíme celkové daňové zatížení. Zatím jsme udělali několik opatření, které ho snižují. Zrušili jsme podstatnou část silniční daně, u benzínu o čtyři a u nafty o 19 měsíců jsme snížili spotřební daň, zvýšili jsme limit pro povinnou registraci k DPH a pro paušální daň z jednoho na dva miliony.

Zrychlili jsme také odpisy pro roky 2022 a 2023, pro podnikatele to přinese v prvním roce šest a půl a ve druhém devět miliard. Takže máme prostor odhadem zhruba 30 miliard příjmů, které můžeme v rámci úprav daňového mixu použít, aniž bychom porušili základní slib, že nebudeme zvyšovat celkové daňové zatížení.

I podle toho, co jste zmiňoval, jste ale snížili daně jenom podnikatelům.

V případě podniků vlastně podporujeme i občany, protože udržíme pracovní místa a lidé mají zaměstnání a příjem. Zaměstnancům jsme daně dramaticky snížili předloni. Pro rok 2022 jsme ještě znova zvýšili základní slevu na poplatníka, to zase pomohlo více než pěti milionům poplatníků zhruba o 3000 korun ročně. Když to sečtu, tak je to hodně peněz.

Tím snížením máte na mysli zrušení superhrubé mzdy, což protlačila ODS s tehdy vládním hnutím ANO a SPD. Ekonomové i prezident Miloš Zeman ale kritizují, že to udělalo díru do rozpočtu až za sto miliard, navíc to i přiživilo inflaci. Proč, když potřebujete snížit stamiliardový schodek rozpočtu, nevrátíte zdanění příjmů na původní úroveň?

Věděli jsme, proč pro to hlasujeme. Že to je na roky poslední šance, kdy je možné prosadit pro těch více než pět milionů ekonomicky aktivních relativně velké snížení daní. A přece to nemůže být tak, že máte nějaký klíčový předvolební slib a při první krizi ho porušíte.

Opravdu toho nelituji. Představme si, co by se stalo: stejně vysoká inflace, stejně vysoké ceny energií, protože vliv je především zvenku, a domácnosti letos mají o 80 miliard méně. Jenom proto, abych si to vykázal s plusovým znaménkem ve státním rozpočtu. A pak bych nějak moudře těch 80 miliard rozdělával? Já si myslím, že je dobře, že těch 80 miliard domácnostem zůstalo.

Přece to nemůže být tak, že máte nějaký klíčový předvolební slib a při první krizi ho porušíte

Třeba zvýšením spotřebních daní však můžete získat maximálně jednotky miliard ročně. Jak tedy chcete snížit tzv. strukturální deficit o avizovaných 70 miliard korun?

Kombinací opatření na obou stranách rozpočtu. Jak jsem říkal, máme prostor pro opatření na příjmové straně zhruba ve výši 30 miliard, aniž bychom porušili slib o nezvyšování celkové daňové zátěže. K tomu připravujeme změny na výdajové straně.

Jaké změny? Hovořil jste o možném zkrácení rodičovského příspěvku, zrušení podpory stavebního spoření, a dokonce i změnách v DPH. Chystáte se ji zvýšit?

Dlouhodobě jsem příznivcem pouze dvou sazeb DPH. Velmi těžko se vysvětluje někomu, kdo má sazbu 15 %, proč zrovna jeho produkt, jeho služba není v té druhé snížené sazbě 10 procent.

Jsem určitě jen pro dvě sazby. Už děláme propočty, jaký by byl dopad na státní rozpočet, kdybychom tu jednu sníženou sazbu měli v rozmezí 10 až 15 %. Současně se chceme podívat na všechny položky, které jsou ve snížené sazbě, zda je to opodstatněné. V ní by mělo být uplatněno sociální či zdravotní hledisko. U těch ostatních je můžeme dát do základní sazby (ta je nyní 21 % – pozn. redakce).

Stavebko pod stromeček? Spořitelny již tradičně na konci roku lákají na prémie

Finance

Které položky v nižší sazbě zůstanou?

Nebudu to říkat dopředu. Ty položky jsou známé. Navíc vedeme politická jednání a každý má nějakou taktiku, způsob vyjednávání. Já radši dlouho trpělivě vyjednávám, než bych dopředu vzkazoval svým partnerům, na čem stoprocentně trvám a kde jsem naopak připraven uhnout.

Lidovci, piráti i starostové ale otvírají třeba otázku možného zvýšení daně z příjmů anebo zavedení progresu. Vy jste však dlouhodobě proti tomu, to platí?

To není žádná novinka, naši vládní partneři proti tomu snížení daní hlasovali. Rozpor je dlouhodobý a ani jedna strana nezměnila svůj názor.

Dojde příští rok ke zrušení podpory stavebního spoření, která činí až 2000 Kč ročně?

Příští rok ne, příští rok se případně přijme zákon, který by mohl být účinný od 1. ledna 2024. Je několik variant, které diskutujeme a propočítáváme. Uvidíme, jaký bude výsledek. Nicméně v této otázce bych řekl, že je například ekonomická obec poměrně jednomyslná. Myslím, že tady už moc podkladů nepotřebujeme, potřebujeme najít shodu a rozhodnout.

Teprve od ledna začne k důchodům nově platit výchovné 500 Kč za každé vychované dítě. Podle vás by se ale mělo začít jednat o změně parametrů. Proč?

Protože si myslím, že to je příliš plošné a příliš drahé pro penzijní systém. Parametry mohou být počet dětí, příjem rodiny, výše důchodu. To vše je k debatě.

Bezesporu jsou však penzisté a dámy, které si to zaslouží. Kvůli tomu, že pečovaly o hodně dětí, tak neměly šanci si tolik vydělávat, a proto mají dnes nižší důchod.

Od ledna se důchod zvýší i o výchovné

Finance

Kde jinde chcete vybrat nebo ušetřit potřebné desítky miliard?

Pro mne je nejdůležitější ten součet. Asi nemá cenu vést, i když to může být zajímavé, tříměsíční politické souboje o položce, která ušetří 50 milionů ať už na příjmové, nebo výdajové straně. Půjdeme

metodou velkých čísel, položek, které potenciálně nejvíc zvýší příjmy nebo nejvíc sníží výdaje. Pro mne opravdu není klíčové jedno konkrétní opatření, ale ten balík, aby to bylo alespoň těch 70 miliard úspor na strukturálním deficitu (schodek veřejných financí očištěný o vliv hospodářského cyklu – pozn. redakce).

Naplánoval jste rozpočet se schodkem 295 miliard. Nakolik je ale tento plán realistický?

Výdaje na zastropování cen energií se těžko odhadují, stejně jako příjem z mimořádných daní na některé sektory.

Neznámé tam samozřejmě jsou. Návrh rozpočtu vycházel z informací, které jsme měli na konci září, protože do 30. září se musejí základní parametry rozpočtu poslat do Sněmovny. Poté si je třeba uvědomit, že v těch velkých číslech může i při velmi přesné predikci udělat každá nepřesnost velký rozptyl. Jestli mám v rozpočtu 2200 miliard výdajů, tak 1 % je 22 miliard, a jestli mám 1900 miliard příjmů, tak 1 % je 19 miliard. Takže při netrefení se o 1 % příjmů a 1 % výdajů může být rozdíl proti realitě celkem 41 miliard. Takto se na to musíme dívat, nikdo nemůže očekávat, že to přesně trefíme na sto procent.

Nejvíc se diskutuje o mimořádných příjmech, tedy odvodech výrobců elektřiny a tzv. windfall tax, jež jsou vládou odhadovány celkem na 125 miliard. Oproti tomu mimořádné výdaje na zastropování cen energií mají dosáhnout až 170 miliard korun.

To potvrdit nemohu. Odhady se liší, my to budeme vyhodnocovat na čtvrtletní bázi a každé čtvrtletí to bude přesnější a přesnější.

Co se týká odvodů z cen výrobců elektrické energie, máte zde strop podle typu zdroje, znáte předchozí roční produkce. Tedy to se dá poměrně dobře kalkulovat, i když také nemůžete vědět na sto procent, jaký bude objem vyrobené elektrické energie do budoucna. U toho windfallu (daně z neočekávaných zisků) to bude samozřejmě složitější, ale pořád je to kvalifikovaný odhad.

Kdybychom zastropovali příliš nízko, tak by žádná motivace k úsporám nebyla. Vidíme, že jako společnost šetříme

Proč jste místo speciální daně na některá odvětví raději nezvýšili korporátní daň? Efektivní sazba je u nás velmi nízká, 19 procent, reálně ještě níž. A daň se platí podle toho, kdo má jak vysoký zisk...

Jedna z posledních konkurenčních výhod, kterou mají naši podnikatelé, je relativně nižší sazba korporátní daně proti mnoha členským státům EU. Byl bych rád, kdybychom tu výhodu zachovali. A vy sám jste říkal, že jsou mimořádné příjmy, které jsou způsobené externími okolnostmi. Čteme dnes a denně, že v některých firmách mají o 800, 900 % vyšší zisk. Jak by k tomu přišel ten, kdo byl aktivní, zvětšil počet zákazníků, má kvalitnější produkt? Mám přitom na mysli hlavně malé firmy, ne giganty. Mohl být tři roky během covidu ve ztrátě, teď má konečně zisk a místo 19 % by platil 25 %. Jak by k tomu přišel? To byl důvod, proč jsem to ani nezvažoval.

Vyhnul byste se ale spekulacím, proč válečnou daň platí jen určitá odvětví a určité firmy. Proč windfall tax uvalíte jen na šest největších bank? I ty menší teď mají miliardové zisky.

My jsme jako kritérium nevzali zisk, ale čistý úrokový výnos a z opatrnosti jsme zvolili velké banky, které jsou definovány nějakou výší toho úrokového výnosu. Kdyby takových bank bylo podle této definice 12, tak jich zdaníme 12.

Bankám se daří. Jejich zisk se zvýšil o 30,8 miliardy, uvedla ČNB

Ekonomika

Spekuluje se však o tom, proč se do limitu ročních čistých úrokových výnosů (vláda stanovila šest mld. Kč) nevešly banky českých podnikatelů.

Měřítkem a parametrem nebylo, kdo je vlastník, ale jaký je čistý roční úrokový výnos.

Přišli jste s takzvaným úsporným tarifem, se zastropováním cen energií, přesto je mnoho lidí, kterým se letos zvedly zálohy až mnohanásobně, třeba i na 20 tisíc korun. Pomohli jste lidem dostatečně? Nemohla ta pomoc být účinnější, jednodušší a rychlejší?

Vždy můžete o každém opatření říct, že mohlo být rychlejší, účinnější a lepší. To je taková obecná pravda, se kterou se velmi těžko polemizuje. Jenom ten, kdo nemá nikdy žádnou zpětnou vazbu, může říct: já jsem našel to nejúčinnější nejrychlejší a nejlepší řešení.

Nicméně si myslím, že kroky, které jsme prováděli a provádíme, jsme dělali uvážlivě, na základě analýz a dat, která byla v danou chvíli dostupná. Je to podle mne lepší než vyděšeně rychle reagovat.

Říkal jsem už na jaře: počkejme, jaký bude dopad jednotlivých opatření evropských vlád, a pak můžeme porovnávat a podle toho se i rozhodnout. Když porovnáme pomoc v členských státech za rok 2022 vůči HDP, podle předběžných čísel budeme určitě v první třetině zemí, které pomáhají nejvíc.

Hovoříte o uvážlivosti, až do léta jste ale zastropování striktně odmítali. Pak jste ujišťovali, že nechcete dělat plošná opatření, ale opak je pravdou, viz třeba úsporný tarif.

Často ironizovaný úsporný tarif domácnostem pomohl. Proč pomoc nemohla být cílenější, má jasné vysvětlení: zdědili jsme po osmi letech vlády ANO a sociální demokracie stát, který neumí pracovat s daty. Potřebujete data, abyste mohl situaci vyhodnocovat a pomoc zacílit, a ta data k dispozici nebyla.

Pracujeme na propojení dat ze všech systémů, které stát má o nás všech, aby se mnohé věci mohly dělat automatizovaně a aby občané neustále nemuseli dokládat všechna možná potvrzení. Nemohli jsme ale čekat rok nebo dva, až ty databáze začnou fungovat.

Co se týká stropů na energie, nemohly být nižší jako jinde v EU?

Zvolili jsme takovou výši, aby byla únosná a současně aby motivovala k úsporám. Kdybychom zastropovali příliš nízko, tak by žádná motivace k úsporám nebyla. Vidíme, že jako společnost šetříme, a mé poděkování patří všem, kteří se na těch úsporách podílejí, protože nejlevnější energie je ta, kterou nemusíme platit, kterou lidé a firmy neodeberou při všech komplikacích, kterým čelíme.

Jsme bez ruského plynu, ale zvládli jsme to. Není pravda, jak někteří strašili, že bude nedostatek plynu, že budeme vypínat podniky. Nebudeme, plynu je dostatek. Zase ti samí říkají: ale problém bude za rok. No bude a nějak ho vyřešíme. Tak jako jsme ho vyřešili letos.

Naplněnost plynových zásobníků se snížila na 90 procent

Ekonomika